

ΕΞΕΧΟΥΣΑ και ιδιόρρυθμος μορφή, σκαπανεύς τῆς αναγεννήσεως τοῦ Ἑλλ. θεάτρου, ὄξυς τὴν παρατήρησιν μυθιστοριογράφος και ἐμπνευσμένος ποιητής, ὁ Κωνσταντῖνος Χρηστομάνος ἀπελυτρώθη ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς Εἰμαρμένης, ἣτις εἶχε τὴν σκληρότητα ἐν πνεύμα δημιουργικῶν και μίαν ψυχὴν ιδεώδη νὰ κλείσῃ εἰς παραμορφωμένον και κυφὸν σῶμα.

Ὁ Χρηστομάνος ἐνέκλειεν ἐν ἑαυτῷ τὰ σπέρματα ιδιοφυΐας, τὰ ὅποια ἀποτόμως και προῶρως ἐμάρανεν ἢ ἀπογοήτευσιν. Ἀπεγοητεύθη

Χρηστομάνου

ἀπὸ τὸ θεάτρον, διὰ τὸ ὅποσον ὠνειρεύθη τὰ ὠραιότερα ἰδανικά, ἀπεγοητεύθη ἀπὸ τὴν ζωὴν, εἰς ἣν ἐρήφθη ἀνάπηρος. Εἰς τὸ ἐλάττωμα δ' αὐτὸ ὀφείλοντο και μερικαὶ ἀλλόκοτοι ἰδιοτροπίαι, ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὴν ἰσχυρὰν δύναμιν τῆς διανοήσεως, ἣτις τὸν διεκρίνειν ὡς συγγραφέα.

Ἡ γνῶριμία του μετὰ τὴν ὑπέροχον ὄσφ και ἀτυχὴ Ἀυτοκράτειραν τοῦ Ἀχιλλείου ὤπῃρε τὸ ποιητικώτερον σημεῖον τῆς δράσεως τοῦ Χρηστομάνου. Συνεταυτίσθησαν δύο ψυχαὶ ὁμοιοπαθεῖς. Ὁ Χρηστομάνος ἐκράτει λύκῃον εἰς τὴν ὁποίαν ἐπιπτον τὰ δάκρυα τῆς μελαγχόλου Ἑστεμμένης, ἀλλὰ συγχρόνως ἐπιπτον και τὰ μυστικά δάκρυα τοῦ συνοδοῦ τῆς, τοῦ θλιμμένου τῆς ζωῆς.

Ἡ συγγραφικὴ ἀξία τοῦ Χρηστομάνου ἐκδηλοῦται ἐν ἀρχῇ, καὶ κυρίως εἰς τὰ «Ὀρφικὰ Τραγοῦδια» Γερμανιστὶ ἐκδοθέντα, καὶ ὦν μέρος μόνον—κατὰ μετάφρασιν τοῦ ἰδίου, ἥτις ἀδικεῖ τὸ πρωτότυπον—ἐδημοσιεύθη Ἑλληνιστί. Ἄλλὰ καὶ εἰς τ' ἄλλα εἶδη τοῦ λόγου, ἐκτὸς τῆς ποιήσεως, ἐνησχολήθη δώσας ἀνά ἐν δεῖγμα. Ἐν μυθιστόρημα—τὴν Κερένιαν Κούκλαν—ἐν Δράμα—Τὰ Τρία Φιλιά—μίαν Κωμῶδιαν—Τὸν Κουτορεθιθούλην.—Εἰς τὸ πρῶτον ἔργον ἔσχεν ἰκανὴν ἐπιτυχίαν, ἐξαιρέσει τῆς γλώσσης, ἥσσανα εἰς τὸ δεύτερον, οὐδεμίαν εἰς τὸ τρίτον.

Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ θὰ μείνῃ ἔργον ἀποκλειστικόν τοῦ Χρηστομάνου εἶναι ἡ «Νέα Σκηνή», τὸ πρῶτον κομψόν καὶ καλλιτεχνικόν Θεάτρον, ὅπερ ἀπέκτησεν ἡ νεωτέρα Ἑλλάς. Δημιουργημά του τὸ κτίριον, ἡ διακόσμησις, αἱ ἡθοποιοὶ—προεξαρχούσης τῆς Κυβέλης.—Αἱ πρῶται περίοδοι τῆς «Νέας Σκηνῆς» θὰ μείνουν ἀληθιμόνητοι, διότι ἔφερον ἐξ ὀλοκλήρου τῆς σφραγίδος τῆς ἀτομικότητος τοῦ Χρηστομάνου.

Ἐσχάτως εἶχεν ἀποσυρθῆ πάσης δράσεως, ἐγκατασταθεὶς εἰς μίαν ἰδιόκτητον ἑπαυλιν. Ἄλλ' οὔτε αὐτὴν ἡ Εἰμαρμένη δὲν τοῦ ἐπέτρεψε νὰ χαρῆ. Μόλις ἀπεπερατώθη τὸ ἀπομονωτήριόν του, ἡ καρδιά του, ἥτις τόσον ὑπέφερεν ἀπὸ τοὺς μυστικούς της πόνους καὶ ἀπὸ τὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων εἰς ἐν τίναγμα τῆς παρέσυρεν εἰς τὸν τάφον τὸ καχεκτικόν σῶμα. Ἄλλὰ τὴν ψυχὴν, ἥτις ἠσθάνθη παλλόμενον ἐν ὄνειρον—τὴν ἀναβίωσιν τοῦ Θεάτρου—δὲν κατώρθωσε νὰ θίξῃ. Τὸ ὄνομα τοῦ Χρηστομάνου θὰ παραμείνῃ ὡς ἐν Σύμβολον εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου.

Δίκ

ΣΤΟ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙ

Ἀπρίλης ἦταν, κ' ἦταν Κυ-
[ριακὴ
Σὰν πῆγαμε σὸ ἔρημο ἀκρο-
[γιάλι,
Καὶ δίπλα σι' ὄσπρο τὸ σπητάκι
[ἐκεῖ
Στὸ σιῆθος μου ἔχειρες τὸ ἀγνὸ
[κεφάλι.

Μέσ' τῆ βαθειᾷ ἐκεῖ πέρα σιγα-
[λιά,
Κροφὸς μαρτύρους εἶχαμε μο-
[νάχους
Τὸ πέλαγος, τ' ἀνήσχη πουλιά,
Τῆ βάρακα τῆ μικρούλα καὶ τοὺς
[βράχους.

Γιὰ τὴν ὥραλα σιγμὴ τῆ μα-
[γική
Ποῦ ομίξαμε τὰ χέρια καὶ τὰ
[χείλη
Δὲν τὸ θυμῶσαι; Ἦταν Κυ-
[ριακὴ
Κ' ἦτανε Δίσι ὁδὸν τοῦ Ἄ-
[πρίλη.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΟΡΦΥΡΑΣ

